

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

08 noiembrie 2016

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componența:

Președinte

Judecători

mun. Chișinău

Nicolae Gordilă

Liliana Catan

Elena Covalenco

Iurie Diaconu

Ion Guzun

a judecat fără participarea părților recursurile ordinare declarate de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Pavel Guțan, de partea vătămată Nicolas Deverwerre și de avocatul acestuia, Diana Ioniță, prin care se solicită casarea sentinței Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 12 februarie 2016 și deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 30 mai 2016, în cauza penală în privința lui

Arnaut Andrei Alexandru, născut la 11.12.1970, originar din or. Hîncești, locuitor în mun. Chișinău, str. P. Zadnipru 2, ap. 131;

Termenul de examinare a cauzei:

Instanța de fond: 01.06.2012- 12.02.2016;

Instanța de apel : 11.03.2016 -30.05.2016;

Instanța de recurs: 20.07.2016-08.11.2016;

CONSTATĂ:

1. Prin sentința Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău din 12 februarie 2015, Arnaut Andrei a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 264 alin. (1) Cod penal la 2 (doi) ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip deschis, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 2 (doi) ani.

Conform art. 90 Cod penal s-a dispus suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate pe un termen de probă de 2 (doi) ani.

Acțiunea civilă depusă de partea vătămată Nicolas Deverwerre privind încasarea prejudiciului în mărime de 15 000 lei cu titlul de daune morale, 8 200 lei și 733,59 euro ca prejudiciu material și 12 000 lei cheltuieli de asistență juridică a fost admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului să se expună instanța în ordine civilă.

2. Pentru a pronunța sentința instanța de fond a constatat că, Arnaut Andrei, la 18 ianuarie 2012, aproximativ la ora 11.00, în mun. Chișinău, conducând automobilul de model „Mercedes E 250” cu n/î C JV 091, se deplasa pe șos. Balcani din direcția str. Doina în direcția str. Calea Orheiului, 9 în timpul deplasării, ajungând în regiunea stației de alimentare cu petrol „STIGMA” care se afla amplasată pe șos. Balcani, nemijlocit la intersecția cu drumul ce duce spre com. Grățiești, s-a angajat în efectuarea manevrei de virare la stânga spre intrarea în comuna Grățiești, fără a manifesta prudență sporită la trafic. Nu a apreciat corect situația rutieră în care se afla autovehiculul la momentul respectiv, n-a ținut cont de totalitatea factorilor ce caracterizează condițiile rutiere, existența unor obstacole pe sectoarele drumului, intensitatea și nivelul de organizare a traficului rutier, de care trebuie să țină cont fiecare conducător la determinarea vitezei, benzii de circulație, de lățimea carosabilului, gabaritele vehiculului și intervalele de siguranță necesare și a modalității de conducere a vehiculului și prin urmare a încălcat cerințele pct. 45 (1) al Regulamentului Circulației Rutiere care indică, că „Conducătorul trebuie să conducă vehiculul în conformitate cu limita de viteză stabilită, ținând permanent seama de următorii factori; starea psihofiziologică ce influențează atenția și reacția, dexteritatea în conducere care i-ar permite să prevadă situațiile periculoase, starea tehnică a vehiculului și particularitățile încărcăturii, condițiile rutiere, situația rutieră. Iar în cazul în care în limita vizibilității apar obstacole care pot fi observate de conducător, el trebuie să reducă viteza sau chiar să oprească, pentru a nu pune în pericol siguranța traficului”. La fel, a încălcat și cerințele pct.3 al Regulamentului Circulației Rutiere care indică, că „participanții la trafic sunt obligați să respecte regulile de circulație, semnificația mijloacelor de semnalizare rutieră, semnalele și indicațiile agentului de circulație, condițiile tehnice ale prezentului Regulament și prin acțiunile lor să nu cauzeze prejudicii altor participanți la trafic, să nu-i expună pericolului, precum și să nu creeze neîntemeiat obstacole circulației care ar depăși pe acele care sunt provocate de circumstanțe iminente”, pct.39 (1) al aceluiași regulament care indică, că „înaintea începerii deplasării, reîncolonării sau altei schimbări a direcției de mers, conducătorul de vehicul trebuie să se asigure că această manevră va fi executată în siguranță și nu va crea obstacole pentru ceilalți participanți la trafic”, pct. 40 (1) și (6) al Regulamentului Circulației Rutiere care indică că „înaintea virării la stânga sau întoarcerii, conducătorul de vehicul trebuie: a) să se apropie din timp de axa drumului, în cazul circulației dublu sens, sau de marginea stângă a carosabilului cu circulația în sens unic; b) să cedeze trecerea vehiculelor care vin din sens opus și urmează să se deplaseze înainte sau la dreapta, precum și pietonilor, în cazurile în care traiectoriile de deplasare a vehiculelor se intersectează, iar ordinea de trecere nu este prevăzută de prezentul Regulament, conducătorul trebuie să cedeze trecerea vehiculului ce se apropie din dreapta”, pct.42 (1) și (2) al aceluiași regulament care prevede, că „determinarea benzilor de

circulație se efectuează prin marcaj sau indicatoarele rutiere 5.37.1 -5.41.3, iar în lipsa acestora - de către conducătorii vehiculelor, ținând cont de lățimea carosabilului, gabaritele vehiculelor și intervalele de siguranță necesare. În afara localităților conducătorii trebuie să conducă vehiculele cât mai aproape de marginea dreaptă a carosabilului", pct. 56 (2) al Regulamentului Circulației Rutiere care prevede, că „în cazul virării stânga sau întoarcerii, conducătorul de vehicul trebuie să cedeze trecerea vehiculelor care vin din sens opus și se vor deplasa înainte sau la dreapta" și ca urmare a comis tamponarea cu automobilul de model "Citroen Berlingo" cu numărul de înmatriculare C OX 368, condus de Deverwerre Nicolas care se deplasa regulamentar pe banda sa din sens opus.

În rezultatul accidentului rutier conducătorului automobilului de model „Citroen Berlingo", Deverwerre Nicolas, i-au fost cauzate vătămări corporale medii sub formă de traumă cerebrală manifestată prin comoție cerebrală, fractura claviculei stângi 1/3 medie cu deplasare moderată.

3. Nefiind de acord cu sentința partea vătămată și avocatul acestuia, Ioniță Diana, au declarat apel solicitând casarea ei în latura civilă cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță potrivit căreia să fie admisă integral acțiunea civilă.

În motivarea cererii au invocat că:

- admiterea acțiunii civile doar în principiu cu lăsarea examinării acesteia în ordinea procedurii civile de către instanța de fond se apreciază a fi defectuoasă, de facto creându-se impedimente în realizarea dreptului lezat. Necesitatea inițierii de către partea vătămată a unei noi proceduri judecătorești, din care să derive solicitarea încasării prejudiciului cauzat prin infracțiune ar impune partea vătămată să plătească un preț disproporționat de mare pentru o justiție eficientă și echitabilă, respectiv fiind nevoit să suporte cheltuieli suplimentare legate de asistența juridică, să suporte retrairi și emoții legate de finalitatea acestor proceduri;

- din probele administrate în cauza penală a fost confirmată vinovăția inculpatului în comiterea infracțiunii imputate, respectiv fiind confirmată și legătura de cauzalitate între infracțiunea comisă și consecința prejudiciabilă cauzată.

3.1. Împotriva sentinței au declarat apel și inculpatul cu avocatul său, Marco Dumitru, prin care au solicitat casarea acesteia cu pronunțarea unei noi hotărâri de achitare, pe motiv că:

- învinuirea înaintată lui Arnaut Andrei și starea de fapt constatată de instanța de fond nu și-a găsit pe deplin confirmarea în cadrul cercetării judecătorești, iar probele administrate de către instanța de judecată au fost apreciate în mod greșit,

existând probe suficiente care stabilesc cu certitudine lipsa în acțiunile inculpatului a elementelor infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (1) Cod penal;

- în schemele accidentului rutier prezente la materialele cauzei sunt indicați în mod greșit parametri tehnici ai porțiunii de drum unde s-a produs accidentul rutier;

- fiind audiați în cadrul procesului judiciar experții au declarat că:

a. automobilul de model „Citroen Berlingo” se deplasa cu viteza mai mare de 90 km/h, pe când partea vătămată declară că conducea regulamentar automobilul;

b. automobilul de model „Mercedes E 250” nu se afla în mișcare în momentul impactului. Vizibilitatea pe acea porțiune de drum este redusă din cauza panourilor instalate;

c. reieșind din toate circumstanțele cauzei conducătorul automobilul de model „Mercedes E 250”, era practic în imposibilitate să evite impactul, deoarece pe acel sector de drum sunt amplasate niște panouri publicitare care reduc considerabil vizibilitatea;

- partea vătămată conducea neregulamentar automobilul de model „Citroen Berlingo”, încălcând prevederile p. 47 (1) lit. (b) RCR, conform căruia „Limitele maxime de viteză a vehiculelor pe drumurile publice sunt: în localități - 50 km/h, iar prin zonele rezidențiale și teritoriile adiacente drumului - 20 km/h.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 30 mai 2016, au fost admise apelurile declarate, casată sentința în partea stabilirii pedepsei și soluționării acțiunii civile, rejudecată cauza și pronunțată o nouă hotărâre în această parte, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care lui Arnaut Andrei, recunoscut vinovat în baza art. 264 alin. (1) Cod penal, i s-a aplicat pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 200 unități convenționale - 4000 lei.

Acțiunea civilă a fost admisă parțial și dispusă încasarea din contul inculpatului în beneficiul părții vătămate prejudiciul moral în sumă de 5000 (cinci mii) lei și cheltuielilor judiciare în sumă de 10 000 (zece mii) lei.

În rest, dispozițiile sentinței au fost menținute.

4.1. Instanța de apel prin efectuarea atât a unei aprecieri proprii asupra veracității fiecărui mijloc de probă în parte, cât și a unei aprecieri de ansamblu a concluziei finale dedusă din totalitatea probelor administrate, și-a format o convingere intimă, proprie, cu privire la starea de fapt și de drept, similară cu cea constatată de prima instanță cu privire la existența infracțiunii, la vinovăția inculpatului, la calificarea faptei reținute în sarcina inculpatului Arnaut Andrei.

Versiunea inculpatului nu are acoperire probatorie și instanța de apel a apreciat-o critic, or inculpatul a încercat să prezinte o stare de fapt nereală și neplauzibilă care să-i atenueze răspunderea penală, iar circumstanțele de fapt ale infracțiunii rezultă din probele administrate la cauza penală, cum ar fi:

- declarațiile părții vătămate, a experților Țurcan Valeriu, Lisnic Leonid și Tverdohleb Mihail, a martorilor Matcovschi Denis, Plotean Cristina și Verdeș Alexandru;

- procesul-verbal de cercetare la fața locului cu schița anexă, tabelul foto, (f.d. 11, voi. I);

- raportul de expertiză medico - legală nr. 254/D din 31 ianuarie 2012 (f.d. 36. Vol. I);

- raportul de expertiză auto-tehnică nr. 792 din 12 aprilie 2012;

- poziția reciprocă a unităților de transport în momentul inițial de coliziune este prezentată în schema anexată la acest raport;

- amplasarea automobilelor după tamponare este indicată pe schema anexată la procesul verbal de cercetare a locului accidentului rutier. În poziția indicată, automobilele s-au amplasat în rezultatul acțiunilor forțelor fizice, care au apărut în procesul tamponării și sunt descrise în capitolul „cercetări” a raportului de expertiză;

- reieșind din poziția automobilului „Citroen Berlingo” fixate pe schemă după tamponare, automobilul „Mercedes E250” în momentul tamponării se află în mișcare (f.d 103-113, vol. I);

- raportul de expertiză nr. 1124 CNEJ/1419MAI din 24 ianuarie 2014 întocmit de Centrul Național de Expertize Judiciare, prin care este constatat că locul de coliziune al vehiculelor s-a aflat pe banda de deplasare a automobilului de model „Citroen Berlingo” cu n/î C OX 368, la distanță de 2,6 m. de la marginea dreaptă a carosabilului, adică în locul care este marcat pe schema procesului-verbal al examinării locului accidentului rutier (f.d. 231-233, vol. I)

Cu referire la argumentul apelanților precum că în schemele accidentului rutier prezente la materialele cauzei sunt indicați în mod greșit parametri tehnici ai porțiunii de drum unde s-a produs accidentul rutier, instanța de apel a menționat că, martorul Matcovschi Denis a declarat că, într-adevăr a comis niște erori la întocmirea schemei primare a accidentului, deoarece afară era frig, -3 grade Celsius, însă ulterior a revenit în birou și a întocmit corect schema. Din declarațiile experților judiciari s-a constatat că existența parametrilor tehnici diferiți ai locului unde s-a produs accidentul rutier nu schimbă concluzia dată de expert în raportul de expertiză, ori la stabilirea locului comiterii accidentului au fost luați ca bază cioburile de sticlă, amplasarea automobilelor, urmele de noroi și ulei de la motor.

Mai mult ca atât, potrivit fotografiilor anexate la dosar, automobilul de model „Mercedes” se afla în totalitate pe partea de carosabil de deplasare a automobilului de model „Citroen Berlingo”, fiind peste linia de marcare.

Circumstanțele expuse nu pot fi temei pentru eliberarea conducătorului de transport de răspundere penală în cazul în care, Regulamentul Circulației Rutiere impune participanților la trafic obligativitatea respectării regulilor de circulație rutieră inițial întru preîntâmpinarea pericolului de accidentare și mai apoi întru

evitarea accidentării. Faptul încălcării de către partea vătămată a Regulamentului Circulației Rutiere pot fi luate în considerație la stabilirea pedepsei, dar nici într-un caz nu-l îndreptățește pe inculpatul Arnaut Andrei să încalce și el regulile de circulație și să pună în primejdie viața și sănătatea altor participanți la trafic.

Contrar celor invocate de apelanți, instanța de apel a constatat că inculpatul Arnaut Andrei nu a întreprins toate măsurile de a evita accidentul, a virat la stânga fără a se asigura că pe banda opusă este ori nu un automobil și nu a cedat trecerea automobilului de model „Citroen Berlingo” care se deplasa regulamentar pe banda sa din sens opus, deși trebuia și putea să cedeze trecerea și prin urmare, se reține legătura cauzală între fapta săvârșită de către inculpat și leziunile corporale primite de către Deverwerre Nicolas.

Legătura de cauzalitate dintre elementul material și urmarea imediată este dovedită cu certitudine de probatoriul administrat în cauză, în sensul că între leziunile traumatice și accidentul produs de către inculpat există legătura directă, neinterpunându-se nici o condiție sau cauză care ar fi putut întrerupe cursul cauzal.

Astfel, în rezultatul accidentului rutier părții vătămate Deverwerre Nicolas i-au fost cauzate leziuni corporale medii manifestate prin traumatism cranio-cerebral, fractura claviculei stângi, 1/3 medie cu deplasare moderată.

Colegiul a reținut că fapta a fost comisă din imprudență ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale privind circulația pe drumurile publice, iar urmările constau în vătămarea integrității corporale și a sănătății părții vătămate prin leziunile produse.

Pe cale de consecință, nu au fost acceptate argumentele apelanților precum că nu au fost administrate probe pertinente și concludente care ar confirma vina inculpatului în săvârșirea faptei penale care se impută, or, probele administrate la dosar, fiind verificate sub aspectul pertinentei și concludenței, atât pe cele obținute în procesul urmăririi penale, cât și în cadrul ședințelor de judecată și care în ansamblu coroborează între ele au confirmat faptul că Arnaut Andrei, conducând mijlocul de transport a încălcat regulile de securitate a circulației, încălcare ce a cauzat din imprudență o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății lui Deverwerre Nicolas, adică infracțiune prevăzută de art. 264 alin. (1) Cod penal.

Cât privește pedeapsa aplicată lui Arnaut Andrei, instanța de apel a menționat că, la stabilirea categoriei și cuantumului pedepsei nu a fost acordată deplină eficiență prevederilor articolelor 7, 61, 75 Cod penal și în această parte sentința a fost casată cu pronunțarea unei noi hotărâri.

Colegiul penal a constatat că elementele legate de fapta comisă și de persoana inculpatului vor fi pe deplin valorificate în procesul de individualizare a sancțiunii penale stabilite, luând în considerație gravitatea infracțiunii săvârșite, o infracțiune mai puțin gravă comisă din imprudență, personalitatea celui vinovat, care anterior nu a fost condamnat și este la primul conflict cu legea penală, potrivit cazierului

contravențional anterior nu a fost atras la răspundere contravențională (f.d.42, vol. I), este căsătorit, are la întreținere doi copii minori, la evidența medicului narcolog și psihiatru nu se află (f.d.44,45, vol. I), prezența circumstanțelor atenuante ca săvârșirea pentru prima dată a unei infracțiuni mai puțin grave, lipsa circumstanțelor agravante, aspecte care conduc la ideea că funcția de reeducare a pedepsei va fi realizată fără aplicarea în privința inculpatului a celei mai aspre pedepse privativă de libertate și astfel, pedeapsa sub formă de amendă este aptă de a îndeplini funcțiile și de a realiza scopul în contextul gradului de pericol social al faptelor comise de inculpat, cât și personalității acestuia.

Cu privire la motivele invocate de partea vătămată Deverwerre Nicolas și avocatul acestuia, privind admiterea integrală a acțiunii civile, a fost apreciată de către instanța de apel ca fiind întemeiată, parțial, în partea reparării prejudiciului moral, deoarece în rezultatul acțiunilor ilicite ale lui Arnaut Andrei, a suportat suferințe psihice și fizice, din cauza traumelor a fost în imposibilitatea continuării activității de muncă, având nevoie de tratament și reabilitare. De aceea, Colegiul penal a considerat că quantumul prejudiciului moral în sumă de 15000 (cincisprezece mii) lei, solicitat de partea vătămată este unul exagerat, or, *conform art. 41 CEDO că cererea cu privire la încasarea prejudiciului moral nu trebuie să fie exorbitantă și să nu tindă la o îmbogățire fără temeii*, cerința privind încasarea sumei de 15000 lei nu poate fi admisă, cu atât mai mult că condamnarea inculpatului aduce în sine o satisfacție pentru partea vătămată.

În viziunea Colegiului penal, repararea prejudiciului moral prin acordarea sumei de 5000,00 (cinci mii) lei se apreciază ca fiind în deplină concordanță cu principiul răspunderii civile delictuale care impune reparația integrală, reală și efectivă a daunelor morale cu luarea în considerare a urmărilor faptei asupra integrității corporale și sănătății părții vătămate, a naturii și duratei acestora, având în vedere și exigențele art. 3 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertarilor Fundamentale.

În context, a fost apreciată ca nemotivată concluzia primei instanțe cu privire la soluționarea chestiunii cu privire la prejudiciul moral produs prin infracțiune, astfel sentința, în partea respectivă fiind neîntemeiată.

Cu privire la cerința ce vizează acțiunea civilă în partea prejudiciului material, a fost apreciată corect de prima instanță, fiind admisă doar în principiu, deoarece în cazul când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor convenite părții civile, este nevoie de a fi amânată judecarea cauzei, motiv pentru care se menține soluția instanței în această parte.

La fel, instanța de apel a admis parțial cerința părții vătămate privind încasarea cheltuielilor de judecată și a încasat de la inculpatul Arnaut Andrei în beneficiul părții vătămate cheltuielile de judecată în sumă de 10 000 lei.

5. Împotriva deciziei procurorul a declarat recurs ordinar invocând

prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6), 10) Cod de procedură penală solicitând casarea parțială a acesteia în partea stabilirii pedepsei, cu menținerea sentinței, pe motiv că:

- instanța de apel a ignorat faptul că inculpatul a comis o infracțiune mai puțin gravă în rezultatul căreia partea vătămată s-a ales cu vătămări corporale medii ce a condiționat dereglarea sănătății de lungă durată;

- nu s-a ținut cont de comportamentul inculpatului față de partea vătămată pe tot parcursul examinării cauzei, nu a recunoscut fapta prejudiciabilă și nu a restituit prejudiciul cauzat prin infracțiune timp de 4 ani.

5.1. Nefiind de-acord cu hotărârea menționată partea vătămată și avocatul său, Ioniță Diana au depus recurs ordinar în care au invocat prevederile art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, prin care solicită casarea parțială a sentinței și a deciziei în latura civilă, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit căreia să fie admisă integral acțiunea civilă.

În motivarea recursului se indică că:

- în instanța de fond au fost prezentate suficiente probe care confirmă prejudiciul material și moral cauzat părții vătămate prin infracțiune, însă prima instanță a optat pentru cea mai simplă soluție, de a admite acțiunea civilă în principiu și totodată, aceeași poziție a fost preluată și de instanța de apel pentru prejudiciile materiale cauzate, însă în proces de prezentare a acțiunii și probelor care confirmă pretențiile părții civile nu au fost adresate întrebări de concretizare;

- admiterea acțiunii civile doar în principiu cu lăsarea examinării acesteia în ordinea procedurii civile de către instanța de fond desconsideră dreptul de acces la justiție a părții vătămate, deoarece necesitatea inițierii de către partea vătămată a unei noi proceduri judecătorești ar impune ca aceasta să plătească un preț disproporționat de mare pentru o justiție eficientă și echitabilă;

- este neîntemeiat argumentul instanței de apel raportat la prevederile art. 41 CEDO, potrivit căruia suma de 5000 lei cu titlu de prejudiciu moral urmează să satisfacă partea vătămată, deoarece, o reparație propriu-zisă din punct de vedere economic nu e ușor de apreciat, însă această împrejurare nu constituie o piedică în acordarea de către instanțele de judecată a unor despăgubiri pentru asemenea daune și în acest caz, instanța de apel nu a indicat criteriile luate în considerație că pentru natura faptei se atribuie un prejudiciu moral atât de mic și totodată, instanța de apel nu a argumentat suficient încasarea doar a sumei de 10000 lei pentru achitarea serviciilor juridice;

- prin cererea de încasare a prejudiciului s-a solicitat aplicarea sechestrului pe bunurile inculpatului, însă instanța a desconsiderat această solicitare favorizând dificultățile legate eventual de executarea hotărârii judecătorești și probabil încurajând în acest fel inculpatul. Mai mult ca atât, instanțele de judecată nu au prezentat careva argumente în favoarea neaplicării măsurilor asigurătorii.

6. Asupra recursurilor ordinare declarate a depus referință inculpatul și avocatul său, Dumitru Marco, prin care solicită respingerea acestora, ca inadmisibile, deoarece instanța de apel a efectuat o analiză complexă a circumstanțelor cauzei și a personalității inculpatului și just și-a motivat soluția adoptată, iar temeiurile invocate în recursuri nu se încadrează în cele prevăzute la art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală.

7. Judecând recursurile ordinare și verificând legalitatea hotărârii atacate în baza materialelor din dosar, Colegiul penal lărgit conchide că recursul procurorului urmează a fi respins, iar recursul părții vătămate și a avocatului acestuia urmează a fi admis, din următoarele considerente:

7.1. Referitor la recursul ordinar declarat de procuror.

Potrivit art. 435 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, *judecând recursul instanța este în drept să respingă recursul ca inadmisibil, cu menținerea hotărârii atacate.*

Conform art. 424 Cod de procedură penală, *instanța de recurs judecă recursul numai cu privire la persoana la care se referă declarația de recurs în raport cu calitatea pe care aceasta o are în proces și numai în limitele temeiurilor prevăzute în art. 427 Cod de procedură penală, fiind în drept să judece și în baza temeiurilor neinvocate, fără însă a i se agrava situația.*

Potrivit art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, *hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.*

În sensul art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, *hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel.*

Erorile de drept pot fi erori de drept formal sau procesual și erori de drept material sau substanțial. Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Raportând aceste prevederi la speța examinată, Colegiul penal lărgit reține că recursul este depus de procuror în defavoarea inculpatului și ca temeiuri se invocă pct. 6) și 10) alin. (1) al art. 427 Cod de procedură penală, și anume: *hotărârea instanței de apel poate fi supusă recursului pentru a repara eroarea de drept comisă de instanțele de fond ori de apel atunci când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția și când s-au aplicat pedepse individualizate contrar prevederilor legale.*

Verificând recursul în acest aspect, Colegiul penal lărgit constată că temeiurile invocate de procuror nu persistă în cauză, deoarece conform textului

deciziei instanței de apel, aceasta corespunde în totul cerințelor art. 414, 417 Cod de procedură penală.

După cum rezultă din recurs, autorul recursului este de acord cu starea de fapt stabilită de instanța de apel, precum și cu încadrarea juridică a acțiunilor inculpaților, însă critică hotărârea contestată în partea aplicării pedepsei, nefiind de acord cu aplicarea unei pedepse prea blânde sub formă de amendă în privința lui Arnaut Andrei.

Opozant celor invocate de recurent, instanța de recurs remarcă că, în cazul săvârșirii unei infracțiuni, instanța de judecată este singura în măsură să înfăptuiască nemijlocit acțiunea de individualizare a pedepsei pentru infractorul care a comis infracțiunea, având deplina libertate de acțiune în vederea realizării operațiunii respective, ținând seama de regulile și principiile prevăzute de Codul penal la stabilirea felului, duratei ori a cuantumului pedepsei.

Pedeapsa aplicată inculpatului trebuie să fie echitabilă, legală și individualizată, capabilă să restabilească echitatea socială și să realizeze scopurile legii penale și pedepsei penale, potrivit art. 61 Cod penal în strictă conformitate cu dispozițiile părții generale a Codului penal și stabilirea pedepsei în limitele fixate în partea specială.

Potrivit prevederilor art. 75 Cod penal prin criterii generale de individualizare a pedepsei se înțeleg cerințele (regulile) stabilite de lege, de care este obligată să se conducă instanța de judecată la aplicarea fiecărei pedepse, pentru fiecare persoană vinovată în parte. Legea penală acordă instanței de judecată o posibilitate largă de aplicare în practică a principiului individualizării răspunderii penale și a pedepsei penale, ținând cont de caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care agravează sau atenuează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia, iar criteriile generale au caracter obligatoriu la individualizarea oricărei pedepse, la alegerea categoriei și termenului pedepsei.

În speță, Colegiul largit reține faptul că, inculpatul a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 264 alin. (1) Cod penal, care în momentul săvârșirii infracțiunii prevedea pedeapsă cu amendă în mărime de până la 300 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani cu (sau fără) privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de până la 2 ani.

Conform art. 75 alin. (2) Cod penal, instanța de judecată este în drept să stabilească o pedeapsă mai aspră din numărul celor alternative prevăzute pentru săvârșirea infracțiunii numai în cazul în care o pedeapsă mai blândă, din numărul celor menționate, nu va asigura scopul pedepsei.

Astfel, instanța de apel corect a casat soluția primei instanțe prin care i s-a stabilit inculpatului pedeapsă sub formă de închisoare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei pe un termen de probă și cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 2 ani, luând în considerație personalitatea acestuia, care anterior nu a fost judecat, este căsătorit, are la întreținere doi copii minori, dar și circumstanțele atenuante ca săvârșirea pentru prima dată a unei infracțiuni mai puțin grave, aspecte care conduc la ideea că funcția de reeducare a pedepsei va fi realizată fără aplicarea în privința inculpatului a pedepsei privative de libertate cu suspendarea condiționată a executării acesteia, or, practica judiciară demonstrează că, o pedeapsă prea aspră generează apariția unor sentimente de nedreptate, jignire, înrăire și de neîncredere în lege, fapt ce poate duce la consecințe contrare scopului urmărit.

Pe de altă parte, instanța de apel pronunțându-se argumentat asupra aplicării pedepsei echitabile sub formă de amendă, devine inutilă aplicarea pedepsei complementare –privarea dreptului de a conduce mijloace de transport, deoarece, potrivit jurisprudenței stabilite numirea acestei pedepse este doar în cazul aplicării pedepsei cu închisoare.

Prin urmare, instanța de recurs reține, că pedeapsa numită inculpatului este una echitabilă și capabilă de a contribui la corectarea acestuia și prevenirea comiterii de noi infracțiuni atât din partea celui vinovat cât și a altor persoane.

În această ordine de idei, Colegiul penal lărgit consideră, că argumentele invocate de procuror nu au suport probatoriu și contravin probelor administrate, or acestea au fost obiectul judecării în instanța de apel, concluzia fiind una legală, întemeiată și absolut motivată, și decizia instanței de apel corespunde prevederilor art. 414, 417 Cod de procedură penală.

7.2. Referitor la recursul ordinar declarat de partea vătămată și avocatul acestuia.

Potrivit prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul instanța este în drept să admită recursul, cu casarea totală sau parțială a hotărârii atacate și cu dispunerea rejudecării de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Erorile de drept pot fi considerate erori de drept formal sau procesual și erori de drept material sau substanțial. Instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârea atacată și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

Astfel, Colegiul lărgit menționează că, declanșând o continuare a judecării cauzei în fond, apelul este o cale de atac sub aspect de fapt și de drept, întrucât odată exercitat, produce un efect devolutiv complet în sensul că provoacă un control integral atât în fapt, cât și în drept, în privința persoanelor care l-au declarat.

Sub acest aspect, Colegiul penal lărgit constată că, instanța de apel la emiterea deciziei de condamnare în privința lui Arnaut Andrei în baza art. 264 alin. (1) Cod penal, nu a respectat prevederile legale întru adoptarea unei soluții întemeiate în latura civilă, pronunțând o hotărâre pripită prin care a dispus încasarea din contul inculpatului în beneficiul părții vătămate a prejudiciului moral în sumă de 5000 (cinci mii) lei și cheltuielilor judiciare în sumă de 10 000 (zece mii) lei, iar în partea prejudiciului material a menținut soluția instanței de fond, potrivit căreia acțiunea civilă a fost admisă în principiu, urmând ca asupra cuantumului să se expună instanța civilă, invocând că *„pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, este nevoie de a fi amânată judecarea cauzei, motiv pentru care se menține soluția instanței în această parte”* și astfel, instanța de apel a lăsat fără examinare acțiunea civilă în partea încasării prejudiciului material (Vol. II, f.d.89).

În acest context, Colegiul constată că, instanța de apel a făcut o motivare contrară prevederilor art.387 Cod de procedură penală, care stipulează, că odată cu pronunțarea sentinței de condamnare, instanța de judecată, apreciind dacă sunt dovedite temeiurile și mărimea pagubei cerute de partea civilă, este obligată să admită acțiunea civilă, în total sau parțial, ori să o respingă și doar alin. (3) stipulând excepția- în cazuri excepționale când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă.

Relevantă în acest sens, este hotărârea CEDO din 19.11.2009, în cauza Tonchev vs. Bulgaria, prin care s-a constatat că prin nesoluționarea acțiunii civile, a fost încălcat art.6 din Convenție, Curtea a considerat că, *„... în situația în care sistemul intern permite reclamațiilor să introducă o acțiune civilă alăturată procesului penal, statul are obligația să se asigure că aceștia se bucură de garanțiile fundamentale prevăzute în art.6.”*

Așa dar, conform acțiunii civile partea vătămată a solicitat încasarea din contul inculpatului în beneficiul său prejudiciul moral în sumă de 15 000 lei, prejudiciul material în sumă de 8 200 lei și 733,59 euro (în lei moldovenești conform cursului Băncii Naționale la momentul achitării) și 12 000 lei cu titlu de asistență juridică, în total – 35 000 lei și 733,59 euro.

Însă, instanța de recurs găsește necompletă încasarea prejudiciului moral și a cheltuielilor de judecată doar parțial, cu toate că partea vătămată și-a probat solicitările prin date concrete la care instanța de apel nu a atras atenția și nu s-a expus.

În acest sens, Colegiul precizează că, cheltuielile pentru asistență juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime, iar partea în proces poate solicita plata pentru asistență juridică și prin cererea de apel, care urmează a fi restituită la pronunțarea instanței de apel, iar pentru dovada

cheltuielilor suportate se evidențiază necesitatea prezentării, de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor a dovezii privind achitarea onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată).

Prin urmare, conform materialelor cauzei, partea vătămată Nicolas Deverwerre a prezentat copiile bonurilor de plată, prin care dânsul a achitat suma de 12 000 lei pentru asistență juridică avocaților Anatolie Donciu și Diana Ioniță (f.d. 168, 169, vol. I), iar instanța de apel fără a-și expune opinia asupra respingerii sau admiterii acestor probe nemotivat a dispus încasarea cheltuielilor de judecată în sumă de 10 000 lei.

Referitor la încasarea prejudiciului moral, Colegiul lărgit consideră neargumentată concluzia instanței de apel, deoarece aceasta motivându-și soluția prin faptul că suma solicitată de partea vătămată este una exorbitantă și nu trebuie să tindă la o îmbogățire fără temeii a dispus încasarea parțială în sumă de 5000 lei, însă fără a argumenta micșorarea quantumului, cu toate că în cazul vătămării integrității corporale sau al altei vătămări a sănătății, persoanele vătămăte au dreptul în conformitate cu art. 1422 și 616 alin. (2) Cod Civil la repararea prejudiciului nepatrimonial (moral) sub formă de despăgubiri în bani în suma stabilită de instanțele judecătorești în baza unei aprecieri conforme principiilor echității.

Caracterul și gravitatea suferințelor psihice sau fizice le apreciază instanța judecătorească, luând în considerație circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, precum și statutul social al persoanei vătămăte.

Călăuzitoare în acest sens sunt și prevederile art. 219 alin. (4) Cod de procedură penală, care stipulează că, la evaluarea quantumului despăgubirilor materiale ale prejudiciului moral, instanța de judecată ia în considerare suferințele fizice ale victimei, prejudiciul agrement sau estetic, pierderea speranței în viață, pierderea onoarei prin defăimare, suferințele psihice provocate de decesul rudelor apropiate etc. Dacă vătămarea sănătății a fost cauzată în urma coliziunii dintre surse de pericol sporit, în cadrul soluționării chestiunii privind repararea daunei pricinuite trebuie să se țină cont de faptul că dauna cauzată unui posesor din vina altuia este reparată de cel vinovat.

Colegiul lărgit constată, că instanța de judecată absolut nemotivat a lăsat fără examinare acțiunea civilă în partea prejudiciului material, prin ce, evident a fost încălcată practica CEDO cu referire la art. 6 al Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Reieșind din aceste motive, instanța de recurs consideră, că decizia instanței de apel în partea laturii civile urmează a fi casată cu dispunerea rejudecării cauzei în instanța de apel, în alt complet de judecată.

La rejudecarea cauzei instanța de apel urmează să se conducă de prevederile art. 436 Cod de procedură penală, care prevede procedura de rejudecare și limitele acesteia, să se pronunțe la modul convenit și în strictă conformitate cu prevederile

Legii procesual-penale asupra tuturor motivelor invocate de partea vătămată și avocatul său în apel, și ținând cont de motivele casării deciziei atacate, de prevederile art. 225 Cod de procedură penală și practica CEDO, să pronunțe o hotărâre legală și întemeiată.

8. În conformitate cu art. art. 434, 435 alin. (1) pct. 1), 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E:

Respinge ca inadmisibil recursul ordinar declarat de procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Chișinău, Pavel Guțan.

Admite recursul ordinar declarat de partea vătămată Nicolas Deverwerre și de avocatul acestuia, Diana Ioniță, casează parțial decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 30 mai 2016 în latura civilă, în cauza penală în privința lui Arnaut Andrei și dispune rejudecarea cauzei în această parte în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

În rest, hotărârea atacată se menține.

Decizia nu este susceptibilă de atac.

Decizia motivată publicată la 29 noiembrie 2016.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Liliana Catan

Elena Covalenco

Iurie Diaconu

Ion Guzun